

Femicid u hrvatskom medijskom prostoru - analiza portala jutarnji.hr, vecernji.hr, 24sata i indeks.hr

Vidaić, Martina

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:159613>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-02**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

Martina Vidaić

FEMICID U HRVATSKOM MEDIJSKOM PROSTORU:
ANALIZA PORTALA JUTARNJI.HR, VECERNJI.HR, 24SATA I INDEX.HR

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2024.

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

FEMICID U HRVATSKOM MEDIJSKOM PROSTORU:
ANALIZA PORTALA JUTARNJI.HR, VECERNJI.HR, 24SATA I INDEX.HR

DIPLOMSKI RAD

Mentorica: doc. dr. sc. Marjeta Šinko

Studentica: Martina Vidaić

Zagreb, 2024.

Izjavljujem da sam diplomski rad "Femicid u hrvatskom medijskom prostoru: analiza portala jutarnji.hr, vecernji.hr, 24sata i index.hr" koji sam predala na ocjenu mentorici, doc. dr. sc. Marjeta Šinko napisala samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu. Također, izjavljujem da dotični rad nije objavljen ni korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obaveza na ovom ili nekom drugom učilištu, te da na temelju njega nisam stekla ECTS bodove. Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštivala etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16-19. Etičkoga kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Martina Vidaić

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. TEORIJSKI DIO.....	3
2.1. Pregled literature.....	3
2.2. Femicid u strateškim dokumentima i regulativama.....	12
2.3. Novinarska etika kod izvještavanja o femicidu.....	14
3. METODOLOGIJA I UZORAK.....	16
4. PRIKAZ PODATAKA.....	18
5. PRIMJERI DOBROG I LOŠEG NOVINARSKOG IZVJEŠTAVANJA.....	22
5.1. Slučaj Mihaele Berak.....	22
5.2. Slučaj femicida u Splitu.....	24
6. ANALIZA I SINTEZA.....	25
7. ZAKLJUČAK.....	29
POPIS LITERATURE.....	31
PRILOZI.....	33
SAŽETAK.....	39
ABSTRACT.....	40

POPIS TABLICA

Tablica 1. Prikaz podataka za zakonske odredbe i relevantnu statistiku nasilja.....	18
Tablica 2. Prikaz podataka o svjedočanstvima.....	19
Tablica 3. Prikaz podataka što članci otkrivaju.....	20

1. UVOD

Iako nije potpuno nov pojam femicid se još uvijek nije ustalio u hrvatskom jeziku te ga tek od nedavno možemo češće čuti u medijskom prostoru. Nasilje prema ženama je rodno utemeljeno nasilje što znači da u neproporcionalnom postotku pogađa žene ili da je usmjereno prema ženi samo zbog toga što je žena. Prema definiciji Ujedinjenih naroda (UN-a) femicid ili feminicid namjerno je ubojstvo žena zato što su žene (ubojstvo je rodno motivirano), a femicid može biti potaknut stereotipnim rodnim ulogama, diskriminacijom prema ženama i djevojčicama, nejednakim odnosima moći između žena i muškaraca ili štetnim društvenim normama (EIGE, 2021). Prema prijedlogu novog Kaznenog zakona RH femicid je od ove godine posebno kazneno djelo koje se definira kao teško ubojstvo ženske osobe (Narodne novine, 2024). Hrvatsku javnost su prethodnih godina potresla brutalna ubojstva žena, a prema podacima MUP-a, koje je iznijela Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, u 2023. godini evidentirano je 9 femicida. Iako statistike pokazuju blagi pad broja ubojstava, bilježi se rast broja ubijenih žena od strane bliskih osoba (UPRS, 2023). Važno je stoga da je javnost o ovoj problematici dobro informirana, a da se mediji kod izvještavanja o rodno uvjetovanom nasilju, pa tako i femicidu, suzdržavaju senzacionalizma.

Senzacionalizam je svakodnevna pojava u medijima, a podrazumijeva način pisanja novinarskih tekstova u kojem novinari krše etička pravila svoje struke. To su tekstovi koji prenose govor mržnje, nisu utemeljeni na činjenicama, bave se nevažnim temama, vrijeđaju druge osobe, zadiru u privatni život, sadrže uznemirujuće fotografije unesrećenih osoba itd (HND, 2009). Medijska načela i obveze propisani su u Zakonu o medijima. Prema Kodeksu časti hrvatski novinara, novinari su dužni da u svom djelovanju poštuju, štite i promiču temeljna ljudska prava i slobode, a osobito načelo jednakosti svih građana te da štite čovjekovu intimu od senzacionalističkog i svakog drugog neopravdanog otkrivanja u javnosti (HND, 2009). U javnost izlaze nepotrebni detalji iz privatnog života žrtve, špekulacije o motivu ubojice, a za mišljenje se pitaju nestručne osobe poput susjeda i poznanika. Osim načina izvještavanja u ovom radu analizirat će se koliko se uopće femicid kao pojam koristi kod izvještavanja o teškom ubojstvu žena, je li istaknut vidljivo u naslovu ili tek natuknut u samom tekstu (HND, 2009).

Kao metoda istraživanja koristila se analiza sadržaja prema definiciji Vesne Lamze Posavec u priručniku Metode istraživanja u novinarstvu točnije kvantitativna analiza sadržaja (Posavec,

2021). Cilja je bio utvrditi postojanje ili nepostojanje femicida kao pojma prilikom medijskog izvještavanja te utvrditi postojanje ili nepostojanje senzacionalizma prilikom medijskog izvještavanja o femicidu kao i njihovu zastupljenost u cijelom analiziranom sadržaju (koliko je femicid kao pojam zastupljen prilikom medijskog izvještavanja o ubojstvima žena te u koliko je analiziranih članaka zastupljen senzacionalizam). Analizirano je ukupno 108 članaka, koji su objavljeni u rubrikama crne kronike u razdoblju od 2019. godine do 4. mjeseca 2024. godine na portalima Jutarnji list, Večernji list, 24sata i Index. Vremenski period odabran je od 2019. godine, kada je pravobraniteljica za ravnopravnost spolova objavila priručnik za medije za izvještavanje o femicidu, do 4. mjeseca 2024. godine kada je u kazneni zakon službeno ušla izmjena zakona prema kojem se definira femicid kao teško ubojstvo ženske osobe. Analizirao se jedan članak po slučaju za datu godinu i to prvi članci koji su objavljeni (nisu se analizirali nastavci slučaja, suđenja, članci povodom obljetnice ubojstva, sprovod, itd...). Istraživačka pitanja su bila koristi li se femicid kao pojam kod izvještavanja o slučajevima teških ubojstava žena, je li vidljiv u naslovu ili je tek usput spomenut u tekstu i na koji način mediji izvještavaju o femicidu (banaliziraju li ga, koriste li senzacionalizam, i sl.).

Hipoteze su: mediji rijetko koriste femicid kao pojam kod izvještavanja o teškom ubojstvu žena, a kada koriste femicid kao pojam mediji ga većinom ne koriste vidljivo u naslovu. Mediji kod izvještavanja o femicidu koriste senzacionalističke naslove. Mediji kod izvještavanja o femicidu ne pitaju stručne osobe za mišljenje već o slučaju pitaju one koji za to nisu kvalificirani (susjede, poznanike, kolege i slično). Analiza je pokazala kako femicid kao pojam još uvijek nije zaživio u medijskom prostoru te su prisutne negativne prakse i senzacionalistički diskursi. Nasilje prema ženama ne promatra se u kontekstu njegove rodne utemeljenosti i nije uvijek istaknuto da je za nasilje prema ženi uvijek odgovoran nasilnik. Analiza je pokazala i neke pozitivne prakse pa se tako u većini objavljenih članka nisu primijećeni pojmovi koji iskrivljuju značenje nasilja.

U radu su i pobliže analizirana dva slučaja femicida kao primjeri dobrog i lošeg izvještavanja. Slučaj ubojstva Mihaele Berak, koja je ubijena 21. rujna prošle godine u Osijeku, pokušao se zataškati, ali zahvaljujući reakciji medija i kasnije javnosti to se nije dogodilo. Jedan od najskandaloznijih slučajeva, kojim su prekršena sva etička načela novinarskog izvještavanja, bio je 2021. godine kada je HRT, kao javni servis, u središnjem Dnevniku prikazao snimku femicida. Radi se o slučaju femicida u Splitu, gdje je ženu ubio bivši partner na sred trgovine. Snimka je emitirana nekoliko sekundi, a isti kadar je ponovljen u prilogu dva puta.

2. TEORIJSKI DIO

2.1. Pregled literature

Definicije femicida razlikuju se od države do države, a često ovise o tome kako je femicid definiran unutar zakonodavnih okvira. Definicije femicida također se razlikuju ovisno o disciplini, istraživaču ili geografskoj lokaciji, a te različite definicije pokazuju poteškoće u definiranju, mjerenju i usporedbi femicida i njegovih podvrsta (Dawson i Carrigan, 2020, prema EIGE 2021).

Neki kriminolozi upućuju na ubojstvo intimnog partnera ili femicid intimnog partnera, svodeći femicid na jedan specifičan, iako najčešći, tip, dok rodno osjetljiva literatura koristi koncept femicida ili feminicida. Drugi razmatraju fenomen femicida šire, stavljajući ga u kontinuitet nasilja prisutnog u životima žena. (Dawson i Carrigan prema EIGE, 2021).

Autori također uz femicid intimnog partnera razlikuju seksualno ubojstvo i femicid žena starijih od 65 godina. Dodatno se proučavaju i femicid – samoubojstvo te femicid mladih žena/djevojaka. Seksualno ubojstvo je također rodni zločin, a definicije variraju od vrlo uskih koje uključuju samo silovanje do široke definicije djela sadržanih u ubojstvo koje bi se moglo definirati kao seksualne naravi (Dobash i Dobash, 2015 prema EIGE 2021).

Međutim, općenito je prihvaćeno da literatura o femicidu počinje s Caputijem i Russellom, koji femicid definiraju kao ubojstvo žena od strane muškaraca motivirano mržnjom, prezirom, zadovoljstvom ili osjećajem vlasništva nad ženama (Caputi, 1990. prema EIGE, 2021).

Analiza postojeće literature o femicidu i feminicidu, uključujući definicije uvedene 1990-ih, pokazuje da su definicije osporene i da se razlikuju među različitim disciplinama i pristupima. Feministički pristup suočava se s patrijarhalnom dominacijom u isto vrijeme dok istražuje ubijanje žena. Sociološki pristup fokusira se na ispitivanje karakteristika specifičnih za ubojstvo žena koje ga čine fenomenom, dok kriminološki pristup izdvaja femicid kao jedinstven sektor u studijama ubojstava. Nadalje, pristup u kontekstu ljudskih prava proširuje femicid izvan smrtonosnih i na ekstremne oblike nasilja nad ženama, a dekolonijalni pristup ispituje slučajeve femicida u kontekstu kolonijalne dominacije, uključujući takozvane zločine iz časti (EIGE, 2021).

Prilikom analiziranja članaka koji izvještavaju o femicidu uočeno je nekoliko okvira. Prvi okvir opisuje ubojstva žena kao zločine slične romantičnoj ljubavi, s počiniteljima koji su djelovali zbog viška strasti i/ili ljubavi prema svojim žrtvama, a nasilje se opravdava jer je potaknuto ljubomorom i/ili nemogućnosti prihvaćanja ženine odluke da prekine vezu (Capecchi i Gius, 2023). Drugi okvir otkriven u vijestima, koji novinari često koriste u kombinaciji s prethodnim, navodi motive počinitelja kao rezultat gubitka kontrole. Sljedeći ovaj okvir primijećeno je kako objavljene priče opisuju ubojice kao da su vođeni nekontroliranim bijesom ili trenutkom ludila (rastrojani muškarac). Konačno, iz analize se pojavio treći okvir, signalizirajući prisutnost drugih kontekstualnih elemenata (tj. konzumacije tvari, depresivno stanje ubojice, prisutnost zdravstvenih ili problema povezanih s poslom) koji se često koriste kao primarno objašnjenje za ubijanje. Ovakvi tipovi izvještavanja mogu kod određenog dijela publike stvoriti simpatije prema počinitelju ili potaknuti na razumijevanje zašto je počinio nasilje ili femicid. (Capecchi i Gius, 2023).

Znanstvena literatura o definicijama femicida te varijablama i čimbenicima za prepoznavanje femicida prilično je oskudna, kao i dostupnost podataka o femicidu. Akcija Europske suradnje u znanosti i tehnologiji (COST) o femicidu sažela je ovo pitanje, napominjući da samo neke zemlje imaju baze podataka o femicidu kao što su na primjer Italija, Srbija, Španjolska i Ujedinjeno Kraljevstvo, stoga ostaje jaz u usporedivosti diljem Europe i globalno. Globalni centar izvrsnosti za rodnu statistiku (CEGS) Tijela Ujedinjenih naroda za rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena (UN Women) navodi da se vrijedne informacije o femicidu/feminicidu često gube unutar općih podataka o ubojstvima te da je potrebna globalna konceptualizacija kao i operacionalizacija koncepta femicida. Različite discipline nude različito razumijevanje femicida i, kao rezultat toga, daju različite ulazne podatke o njegovoj prirodi i opsegu (EIGE, 2021).

Ubojstvo od strane intimnog partnera uglavnom se shvaća kao produžetak nasilja nad intimnim partnerom, a ne kao dio općenitijeg fenomena ubojstva. Autori Corradi i Stöckl u usporednom istraživanju zemalja uspostavili su vezu između odredbi politike o rodno uvjetovanom nasilju i dostupnosti rutinskih statistika o muškom i ženskom ubojstvu intimnog partnera. Zemlje koje su rano primijenile odredbe politike obično su imale rutinsko prikupljanje i izvještavanje od strane policije i pravosudnog sustava, uz dobru dostupnost podataka (Corradi i Stöckl, 2014 prema EIGE, 2021).

Dio autora pak smatra kako je sporna sama terminologija o femicidu jer se razlikuje između

disciplina i znanstvenih tradicija, a čak se i unutar tih tradicija mogu pronaći različiti naglasci. Ne odnose se sva istraživanja femicida na zajednički definirajući okvir, a neki autori predlažu da bi buduća istraživanja o femicidu trebala analizirati femicid kao društveni fenomen i kao nasilni čin temeljen na mikro, mezo i makro razine. Ono što jest i nije definirano u zakonu kao kazneno djelo uokviruje podatke koji se prikupljaju i koji se ne prikupljaju o takvom kriminalu (EIGE, 2021).

Uloga zakona u tom smislu otežava napore da se usklade prakse brojanja. Na primjer, usporedba podataka o ubojstvu, koje, u nekim jurisdikcijama, uključuje ubojstvo žena, i/ili podataka o femicidu (koji broji žene eksplicitnije) s podacima o feminocidu prepuno je izazova. Važno je prikupljanje nijansiranih i prikladnijih informacija. U kriminološkim i forenzičkim istragama femicida, nepostojanje usporedivih standarda prikupljanja podataka i dokumentacije, korištenje neobaveznih sustava izvješćivanja i nedostatak svijesti unutar kriminalističkih i medicinskih istraga često se spominju kao ograničenja za istraživačke i statističke svrhe i političke mjere (Dawson i Carrigan, 2020 prema EIGE, 2021). To je posebno vidljivo u forenzičkoj literaturi. Komparativne analize na razini država članica i na međunarodnoj razini pokazuju da su različite organizacije diljem svijeta počele prikupljati i usklađivati podatke o rodno motiviranom ubojstvu žena. Komparativna analiza na razini država članica i međunarodnoj razini uključuje tipologije femicida koje koriste nacionalne i međunarodne organizacije, kao i one iz država članica EU-a. (Dawson i Carrigan, 2020, prema EIGE 2021).

Najslabije zastupljeni u raspravama i literaturi su femicidi počinjeni izvan obiteljske sfere, kao što su ubojstva seksualnih radnica ili rodno uvjetovana ubojstva žena i djevojaka u konfliktnim situacijama (Capecchi i Gius, 2023).

Akcija 'Femicid diljem Europe' koju financira EU pokrenuta je 2013. kako bi se kritički analizirao femicid u Europi. Ova znanstvena mreža promišlja definicije, kontekste i počinitelje femicida, a također kritizira lošu situaciju s podacima o femicidu diljem Europe (Weil et al., 2018 prema EIGE, 2021). Jedno od glavnih ograničenja postojećih skupova podataka je nedovoljno prijavljivanje i rigidna istraga, kao i nevidljivost femicida koji se događa izvan područja intimnih odnosa (kao što su ubojstva iz časti, smrti povezane s mirazom i ubojstva domorodačkih žena i djevojaka). Čak i kada je intimni partner počinitelj, ubijanje ženskih partnera sustavno se marginalizira ili čini nevidljivim u pogrešnim

skupovima podataka, čineći nevidljivost femicida problemom koji zahtijeva daljnje razmatranje (EIGE, 2021)

Mizogino nasilje kulturološki je problem koji se temelji na rodnim stereotipima i predrasudama ukorijenjenim u dugotrajnom patrijarhalnom shvaćanju rodnih uloga. Danas ta dimenzija nejednakosti još uvijek postoji na suptilne i podmukle načine. U Italiji, kao i u većini drugih zemalja, čini se da je nasilje nad ženama i djevojčicama nezaustavljivo. Prema posljednjim dostupnim podacima jedna od tri Talijanke (31,5%) između 16 i 70 godina doživjela je neki oblik nasilja tijekom života. Štoviše, podaci pokazuju stalan trend u broju femicida počinjenih u zemlji, pri čemu žena svaka dva ili tri dana bude ubijena od strane muškarca. Iako je dostupne podatke teško usporediti, budući da razne organizacije razmatraju različite definicije u svojim studijama postoji široko slaganje da je većina femicida u Italiji povezana s intimnim partnerskim nasiljem (Capecchi i Gius, 2023).

Nadovezujući se na pregled socioloških i medijskih studija provedenih u posljednjih deset godina o zastupljenosti rodno uvjetovanog nasilja u talijanskim medijima autorice Capecchi i Gius ispituju fenomen muškog nasilja nad ženama u Italiji iz sociološke perspektive. Talijanski ženski pokret posljednjih je nekoliko desetljeća snažno radio na poboljšanju razumijevanja rodno uvjetovanog nasilja u javnosti (Capecchi i Gius, 2023). Tijekom promocije javnih rasprava o rodno utemeljenim zločinima, također potpomognute prikupljanjem podataka iz prve ruke, feminističke grupe, skloništa za žene i druge organizacije civilnog društva aktivno su radile kako bi utjecale na javnu agendu, istovremeno podižući svijest među novinarima, medijskim operaterima i medijskim znanstvenicima. Kao rezultat tih napora, organizirane skupine novinara promovirale su inicijative za poticanje svjesnijih oblika komunikacije o rodnim pitanjima te prepoznavanje društvene odgovornosti medija prema javnosti zalažući se za društvenu jednakost, dovodeći u pitanje rodne stereotipe (Capecchi i Gius, 2023).

U naknadnom istraživanju, istražilo se kako je 17 talijanskih internetskih novina izvijestilo o 124 slučaja femicida počinjenih u Italiji 2013., kako u smislu agende, tako i u smislu uokviravanja. Rezultati sugeriraju da su 2013. godine vijesti o ubojstvima žena brojčano adekvatno prikazale taj fenomen. Ovaj je rezultat pokazao poboljšanje u usporedbi s ranijim nalazima o ovoj temi. Konkretno, prethodna istraživanja otkrila su kako su talijanski mediji održavali iskrivljen prikaz ubojstava žena tako što su dosljedno izvještavali samo o onima

koje su počinili ubojice nepoznate njihovim žrtvama, dok su previđali brojčano relevantnije one koje su počinili intimni partneri (Capecchi i Gius, 2023).

Unatoč poboljšanjima u zastupljenosti primijećeno je da je u 2013. barem jedna medijska pristranost i dalje prisutna, budući da su femicidi koji uključuju stranog počinitelja i talijansku žrtvu dobili veću medijsku pozornost, unatoč njihovoj manjoj učestalosti u ukupnosti zločina (Capecchi i Gius, 2023). Naknadna istraživanja potvrdila su postojanost proturječnih narativa u novinarskim izvještajima o femicidu, iako su također otkrila daljnja poboljšanja u njegovoj zastupljenosti u tisku. Novinski članci redovito su izvještavali o prisutnosti (ili odsutnosti) optužbi za uhođenje ili napad i zlostavljanje koje su žrtve podizale protiv počinitelja (Capecchi i Gius, 2023).

Iz nekoliko socioloških studija provedenih u Italiji tijekom godina o zastupljenosti femicida u mainstream medijima, nasilje nad ženama se dugo vremena primarno predstavljalo sa stajališta počinitelja. U novinama su nasilni muškarci dosljedno prikazivani kao oni koji su u svojim postupcima vođeni osjećajima povezanim sa romantičnom ljubavi, ljubomorom ili zato što su bili uhvaćeni u "napadaju" iznenadnog ludila. Mediji su skidali odgovornost s počinitelja, okrivljujući umjesto njih one koji su zločin pretrpjeli. Čineći to, pridonijeli su jačanju stereotipa koji teško umiru u talijanskoj kulturi: stereotipa o slaboj ženi, o bespomoćnoj žrtvi i o vatrenom i strastvenom muškarcu (Capecchi i Gius, 2023).

Međutim, potaknuti napornim radom feminističkih aktivistica, ženskog pokreta i organizacija socijalne pravde, uočeni su neki znakovi promjene u narativima koji se koriste u medijima. Točnije, smanjenje upotrebe pojmova koji ukazuju na impuls i ideje o nasilju nad ženama kao iznenadnoj reakciji muškog nagona koji je u pozadini, povećana upotreba izraza femicid za označavanje ubojstva žene kao žene i pridavanje pažnje krugu nasilja. Sve su to pokazatelji da nasilje nad ženama i femicid nisu samo iznenadna pojava, već predvidljivi i spriječiti događaj (Capecchi i Gius, 2023). Slične značajne promjene također su uočene u poboljšanju kampanja podizanja svijesti koje se bave muškim nasiljem nad ženama. Nedavne kampanje otvoreno suprotstavljaju stereotipe o ženama kao pasivnim žrtvama i provokatorima dok opovrgavaju priče o okrivljavanju žrtava.

Slično tome, oni također odbacuju stereotip o nasilnom muškarcu i njegovu usklađenost s tradicionalno shvaćenim konceptom muževnosti (mješavina snage i agresije koja se smatra

prirodnim atributom muškog roda) često predlagan u ranim kampanjama protiv nasilja nad ženama. Iako tradicionalni oblici fizičkog i seksualnog zlostavljanja nedvojbeno predstavljaju najozloglašnije vrste rodno uvjetovanog nasilja o kojima se raspravlja, novi oblici online progona i zlostavljanja žena također su posljednjih godina zaokupili sve veću pozornost javnosti (Capecchi i Gius, 2023).

Slični trendovi zamjećeni su i u hrvatskom medijskom prostoru. Autorica Blažević već je nakon analiziranih 15 članaka uočila zajedničke odrednice i obrasce izvještavanja o femicidima. U analizi prevladavaju članci, koji su vijesti ili izvještaji, dok nije uočena ni jedna analiza iako je bilo izvještaja koji su temi pristupali analitički što je primjer dobre prakse, ali nažalost rijetkost. Kod većine analiziranih članaka primjetan je senzacionalizam. Također kada se pogledaju autorovi stavovi u člancima, pojavilo se svega nekoliko autora koji su temi pristupali objektivno, dok je kod ostalih vidljiv njihov stav. Blažević naglašava kako kod nekih stav nije vidljiv eksplicitno, no iz stilističke je analize vidljivo kako je većina za cilj imala od femicida napraviti senzaciju, učiniti događaj dramatičnijim, zanimljivijim, obraniti počinitelja, dio krivnje prebaciti na žrtvu i slično (Blažević, 2023).

Tek je nekoliko autora temi pristupilo objektivno s ciljem senzibilizacije javnosti o problemu, a kad se analizira oprema članaka ona je varirala od jedne do više fotografija, a na fotografijama su uglavnom bila mjesta zločina ili fotografije policijskih očevida iz arhive, a u nekoliko su članaka objavljene fotografije koje nisu u skladu ni sa Smjernicama ni s Kodeksom, a na kojima je ubojica kojem lice nije zatamnjeno. Ipak, kao primjer dobre prakse ni uz jedan analizirani članak nisu objavljene fotografije žrtve ili fotografije supružnika što je dosad bila praksa u novinarstvu (Blažević, 2023). Iako se iz toga može zaključiti da novinari postaju senzibiliziraniji za izvještavanje, naslovi članaka bili su senzacionalistički napisani, a kao glavno stilsko sredstvo koje je prevladavalo u naslovima uočena je hiperbola, koja pridonosi dramaturgiji i senzacionalizmu pa su tako naslovi često sadržavali hiperbole užas, strava, horor i slično.

Također, izjave susjeda uglavnom su se temeljile na rodnim stereotipima - žena je opisana kao lijepa i mirna, a muškarac je nazivan zvijeri, monstvom ili sličnim riječima. U izjavama susjeda i prijatelja uglavnom su bili isticani pozitivni odnosi koji nisu bili relevantni za slučaj femicida kao primjerice bili su dobra i uzorna obitelj, bio je miran i uvijek je pozdravljao (Blažević, 2023).

Opisivanjem ubojice u pozitivnom svjetlu može potaknuti simpatiju ili razumijevanje za sam zločin. Također, rijetko koji analizirani članak navodi pouzdane izvore, a kada ih navode miješaju ih s nepouzdanim, te se uglavnom koriste nepouzdan izvor poput susjeda i poznanika koji ne doprinose rasvjetljavanju slučaja već samo dodatnoj dramaturgiji.

Ovakve obrasce uočila je i autorica Gerić. Prilikom analiziranja članka primijetila je opravdavanje nasilnika, korištenje neslužbenih izvora ili izvora bliskih nasilniku, neprovravanje ranijeg prijavljivanja nasilja te korištenje senzacionalistički obojenih oprema članka, koje utječu na loše izvještavanje o nasilju nad ženama. Druga autorica, Milković, primjećuje u izvještavanju o femicidima da se uvelike pojavljuju senzacionalistički naslovi u kojima se navode detalji ubojstva kao primjerice koliko je ozljeda zaprimila žrtva ili senzacionalistički izrazi za ubojstvo kao što su krvoproliće ili pokolj. Također, primjećuje se i kršenje etičkih smjernica u ophođenju prema privatnosti i dostojanstvu uključenih osoba. U pojedinim medijskim člancima otkriva se identitet počinitelja, ali i žrtve u potpunosti. Počinitelj se nerijetko karakterizira nekim detaljima iz prošlosti ili kroz želju za kontrolom žrtve dok se žrtva karakterizira kroz strah prema počinitelju ili se idealizira.

Proces koji vodi novinare prema dubljem prepoznavanju uloge koju imaju rodni odnosi u određivanju specifičnih vrsta kaznenih djela nedvojbeno je podržan i radom udruga novinara, a tijekom proteklog desetljeća te su organizacije javno zastupale potrebu da novinari i medijski profesionalci usvoje neuvrjedljiv jezik, koji nije štetan dok izvještavaju o rodno utemeljenim zločinima i ubojstvima žena (Capecchi i Gius, 2023). Također, da izvještavaju zalažući se za osjetljivije i primjerenije izvještavanje o nasilju prema ženama. Među preporučenim dobrim praksama navodi se da se novinari trebaju suzdržati od sugeriranja, čak i nehotice, moguća opravdanja za počinitelje rodno uvjetovanog nasilja. Prilikom izvještavanja novinari bi se trebali suzdržavati da se kao motiv iznose gubitak posla, financijske poteškoće, depresija, izdaja ili korištenje izraza kao što su ludilo, ljubomora i strast za opisivanje zločina temeljenih na spolu (Capecchi i Gius, 2023).

Središnje mjesto u inicijativama je da nasilje nad ženama treba prepoznati i prikazati u medijima kao društveni problem, a ne kao problem žena ili, još gore, kao problem neke određene žene. Iako se čini da ovo političko razumijevanje nasilja nad ženama dijeli samo relativno mali broj novinara i medijskih profesionalaca, sve više dokaza koje autori iznose sugerira da su novinari počeli priznavati rodnu dimenziju femicida i drugog nasilja nad

ženama. Ova rastuća svijest izravno dovodi u pitanje kako se o nasilju izvještavalo u tisku, potičući obnovu jezika i okvira koje koriste novinari i drugi medijski profesionalci za pripovijedanje o tim zločinima (Capecchi i Gius, 2023). Jedan od najranijih istraživačkih projekata na tu temu analizirao je 72 slučaja femicida od strane intimnog partnera o kojima su 2012. godine izvještavale tri talijanske nacionalne novine („Corriere della Sera“, „Repubblica“ i „La Stampa“). Istraživanje je otkrilo kako su u to vrijeme femicide u vijestima predstavljali prema tri okvira koji se ponavljaju (Capecchi i Gius, 2023).

Koliko je uokviravanje važno pokazala je analiza podataka s talijanske telefonske linije za borbu protiv nasilja, policijskih izvješća o obiteljskom zlostavljanju i maltretiranju te jedinstvenog geolokaliziranog skupa podataka o ubojstvima žena. Usporedba podataka otkrila je kako izvještavanje o femicidu u vijestima izaziva povećanje traženja pomoći kod žrtava nasilja (Colagrossi, Deiana i dr., 2023). Također, uočeno je da se pozivi telefonskoj liniji za pomoć povećavaju više kada je: žrtva mlada i bez djece, ubojstvo je brutalno, ubojstvo žene izaziva više interesa te je veća pokrivenost vijesti. Porast broja poziva telefonskoj liniji za pomoć i policijskih izvješća pokazuje da je ponašanje traženja pomoći osjetljivo na vijesti o femicidu (Colagrossi, Deiana i dr., 2023). Procijenjeno je da će vijesti o femicidu povećati broj poziva na telefonskoj liniji za pomoć za 11% u tjednu nakon prijave događaja, a policijski izvještaji povećavaju se za 6% u sljedećem mjesecu (Colagrossi, Deiana i dr., 2023).

Autorice Correia i Neves analizirale su 853 članak, koji izvještavaju o femicidu u Portugalu. Svojom analizom identificirale su sedam medijskih narativa, koji su prisutni prilikom izvještavanja o femicidu. Unutar senzacionalističkog opsega, naslovi su često pribjegavali izravnim citatima počinitelja iz izvora zajednice. Ovi citati često skliznu u priču o okrivljavanju žrtve, kroz koju se odgovornost počinitelja umanjuje ili čak stavlja po strani (Correia i Neves, 2024).

Autorice Schnepf i Christmann provele su dvije studije u Njemačkoj i SAD-u kako bi pokazale kako umanjivanje okvira femicida u medijima utječe na reakcije čitatelja. U jesen 2019. u Njemačkoj se povela žestoka rasprava o zaustavljanju trivijalizacije femicida korištenjem pogrešnih oznaka. Pretraga pojmova “obiteljska drama” u njemačkim novinama i priopćenjima za javnost dala je više od 100 pogodaka u otprilike pola godine između 14. studenog 2019. i 1. srpnja 2020. (Schnepf i Christmann, 2023).

Druga studija koju su proveli u SAD-u bila je slično koncipirana kao prva, ali autori su se kod ovog istraživanja usredotočila na samo dvije središnje varijable od interesa: percepciju pojedinaca o počinitelju i okrivljavanje žrtve. Pokazalo se kako su muški sudionici u većoj mjeri izjavili da je počinitelj volio žrtvu i pokazali općenito jaču tendenciju okrivljavanja žrtve od ženskih sudionica (Schnepf i Christmann, 2023).

Autorica Bravo Jara također istražuje kako je femicid predstavljen u online medijima analizirajući online novinske članke koji izvještavaju o femicidu iz 2019. godine. Glavni nalazi pokazuju da mediji reproduciraju štetne i stereotipne diskurse femicida opetovano konstruirajući prikaze okrivljavanja žrtve koje umanjuju djela počinitelja, što ometa složenije opise femicida i senzibilizaciju javnosti (Jara, 2023).

U analiziranim članicima uočeno je kako se u početne naslove i podnaslove članaka često stavljaju vrsta oružja i kvantifikacija ozljeda žrtve. Ovi opisi nemaju nikakvu informativnu vrijednost osim iskorištavanja emocija čitatelja nauštrb integriteta i privatnosti žrtava i obitelji. Također, primjećeno je kako dio članaka iznosi žrtvine ranije prijave počinitelja. Većina članaka koji se u nekom obliku bave žrtvinim prethodnim policijskim prijavama usredotočuje se na radnje žrtve, a ne na radnje počinitelja. U ovom specifičnom kontekstu, to implicira da je žarišna točka femicida usredotočena na to je li žrtva otišla na policiju i koliko puta, umjesto da se bavi počiniteljima (ponekad s dugom poviješću) nasilnog ponašanja. Tako predstavlja femicid kao nešto neizbježno, podnošenje tužbe ili izdavanje zabrane prilaska (Jara, 2023).

Međutim, unutar ovog konteksta, primjećuje se da nema trivijalizirajućih elemenata humorističkih ili seksističkih izraza, kao što je prethodno identificirano u čileanskim vijestima. Na kraju, eksplicitni jezik, kako, gdje i kojom silom je žrtva ubijena, nikad se ne razvija u dublji i smisleni razgovor o rodno uvjetovanom nasilju i femicidu. Ova vrsta senzacionalističke upotrebe informacija i jezika prilično šokira svoje čitatelje, sugestivno potičući povećani javni strah među ženama od muškaraca.

Problem kod izvještavanja nije samo u tekstualnom, lingvističkom prikazu nasilja već veliku ulogu ima i vizualni prikaz, od ilustracija koje se koriste prilikom izvještavanja o rodno

uvjetovanom nasilju gdje su žene uvijek prikazane stereotipno, sjedeći u kutku u mraku, stisnute i preplašene do objavljivanja fotografija i snimki s mjesta zločina kada se izvještava o femicidu. Najveća i daleko najčešća i dominantna opservacija u svim člancima bila je upotreba eksplicitnog jezika i upotreba informacija posvećenih opisivanju stanja u kojem je pronađeno preminulo tijelo žrtve. To je uključivalo česte i detaljne opise žrtvinih rana, ponekad popraćene opisom vjerojatnog uzroka smrti (Jara, 2023).

Vizualne reprezentacije posebno su moćne jer su posvuda oko nas i oblikuju ono što vidimo o svijetu. Iako su duboko ukorijenjeni, takvi stereotipi, naravno, nisu ostali neosporeni. Feministička znanost nije samo razotkrila i kritizirala te i srodne rodne pretpostavke; također je otkrilo kako oni leže u samom srcu globalnih odnosa moći. Isto tako, feminističke aktivistice pokrenule su brojne kampanje kako bi podigle svijest o rodnim stereotipima i razbile ih. U tom smislu su fotografske reprezentacije i estetske prakse bitan dio rodne diskriminacije i jednako bitan dio njenog prevladavanja (Shepherd, 2019).

Autorica Shepherd otkriva kako su vizualni prikazi nasilja, definirani vrlo široko od otvorenih do svakodnevnih pojava, moćan mehanizam kroz koji muškarci i žene shvaćaju svoje političke sposobnosti, djelovanje i djelovanje. Ti su vizualni prikazi oblici strukturalnog nasilja u onoj mjeri u kojoj su povezani s odnosima moći i oblicima društvene i političke isključenosti. Dotiču se svih aspekata naših života, od TV emisija do kodeksa odijevanja, od reklamnih kampanja za parfeme do organizacije državnih proslava i vojnih parada. Žene i djeca, koje obiteljsko nasilje većinom najviše pogađa, su 'dobre' žrtve. Generiraju empatiju kod gledatelja, a time i omogućuju humanitarno djelovanje. No isti ti prikazi također učvršćuju vrlo problematične rodne stereotipe (Shepherd, 2019). Žene se doživljavaju kao izrazito emocionalne, pasivne, nesposobne pomoći same sebi i stoga ovise o spašavanju i potpori racionalnih muškaraca. Odnosi moći koji proizlaze iz analizirani vizualnih prikaza oblik su strukturalnog nasilja koje prisiljava žene na određene društvene uloge i legitimizira oblike dominacije temeljene na rodnim i neokolonijalnim vrijednostima.

2.2. Femicid u strateškim dokumentima i regulativama

Kazneni zakon RH u glavi 10 navodi kaznena djela protiv života i tijela. U članku 110. navodi se da tko ubije drugoga, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina. U članku 111. opisano je teško ubojstvo. Kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog

zatvora kaznit će se: tko drugoga ubije na okrutan ili podmukao način, tko ubije osobu posebno ranjivu zbog njezine dobi, teže tjelesne ili duševne smetnje ili trudnoće, tko ubije člana obitelji kojeg je već ranije zlostavljao, tko drugoga ubije iz koristoljublja, bezobzirne osvete, mržnje ili iz drugih niskih pobuda, tko drugoga ubije radi počinjenja ili prikrivanja drugog kaznenog djela i tko ubije službenu osobu u vezi s njezinim obavljanjem službene dužnosti (Hrvatski sabor, 2023).

U Kazneni zakon ove je godine uvedena izmjena prema kojoj se femicid prepoznaje kao zasebno kazneno djelo. Prema članku 11.a (Narodne novine, 2024) femicid se definira kao teško ubojstvo ženske osobe. Članak navodi da tko počini rodno utemeljeno ubojstvo ženske osobe, kaznit će se kaznom zatvora od najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora. Nadalje, pri utvrđivanju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka uzet će se u obzir da je djelo počinjeno prema bliskoj osobi, osobi koju je počinitelj već ranije zlostavljao, ranjivoj osobi, osobi koja se nalazi u odnosu podređenosti ili zavisnosti, ili je djelo počinjeno u okolnostima spolnog nasilja ili zbog odnosa koji žene stavlja u neravnopravan položaj ili da postoje druge okolnosti koje upućuju da se radi o rodno utemeljenom nasilju.

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, osnovala je 2017. godine Femicide Watch, promatračko tijelo za sveobuhvatno nadgledanje, prikupljanje podataka, analizu i izvještavanje o slučajevima ubojstava žena s ciljem koordiniranog praćenja svih ubojstava žena i rodno utemeljenog nasilja te izdavanja preporuka za unaprjeđenje sustava zaštite žrtava i progona počinitelja nasilja. Ured pravobraniteljice prema podacima Ministarstva unutarnje obrane RH svake godine iznosi statističke podatke o rodno uvjetovanom nasilju. Na temelju toga Grupa stručnjaka Vijeća Europe za djelovanje protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (GREVIO) donosi Osnovno evaluacijsko izvješće o zakonodavnim i drugim mjerama kojima se provode odredbe. Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji. Iako je borba protiv femicida u RH još u u začetku, na što ukazuje prvenstveno nemoć sustava da na vrijeme prepozna i u svoj rad integrira opisane rizične okidače za femicide, Pravobraniteljica naglašava kako je policija u tom smislu napravila značajne iskorake, dok su korak prema tješnjoj suradnji s drugim nadležnim tijelima i stvarnoj procjeni rizika za žrtve pokazatelji određene područne službe Centra za socijalnu skrb (CZSS) (UPRS, 2023).

Policija je naime razvila tzv. Obrazac rizičnih faktora za ponavljanje nasilničkog ponašanja koji sukladno uputi Glavnog ravnatelja policije svi policijski službenici/ce primjenjuju od 1. studenoga 2022., uz obvezu dostavljanja ispunjenog obrasca nadležnom pravosudnom tijelu – prekršajnom sudu/odjelu ili državnom odvjetništvu kao prilog optužnom prijedlogu, odnosno kaznenoj prijavi. Prema dostavljenim informacijama, obrazac su policijski službenici/ce temeljne i kriminalističke policije dužni popuniti u slučajevima nasilničkih ponašanja na štetu bliskih osoba/članova obitelji te u slučajevima nasilja nad ženama. Policija ističe kako je obrazac rezultat trinaestogodišnjeg praćenja ubojstava bliskih osoba i žena u RH, te da je nastao na temelju proučavanja spisa, znanstvene literature, analize obrazaca procjene rizika koje koriste policije drugih država (UPRS, 2023).

2.3. Novinarska etika kod izvještavanja o femicidu

Medijska načela i obveze propisani su u Zakonu o medijima, a prema članku 16. mediji su dužni poštovati privatnost, dostojanstvo, ugled i čast građana, a osobito djece, mladeži i obitelji bez obzira na spol i spolno opredjeljenje (Hrvatski sabor, 2023). Hrvatsko Novinarsko društvo propisalo je kodeks novinara prema kojem novinari u svom djelovanju poštuju, štite i promiču temeljna ljudska prava i slobode, a osobito načelo jednakosti svih građana. Posebna se odgovornost očekuje kad se izvještava ili komentira prava, potrebe, probleme i zahtjeve manjinskih društvenih skupina. Nedopustivo je koristiti stereotipe, pejorativne izraze, ponižavajuće prikazivanje, kao i svaki drugi oblik izravnog ili neizravnog poticanja ili podržavanja diskriminacije. Novinar treba štiti čovjekovu intimu od senzacionalističkog i svakog drugog neopravdanog otkrivanja u javnosti. Obvezan je poštovati svačije pravo na privatnost. Posebna se pozornost, obazrivost i odgovornost zahtjeva pri izvještavanju o samoubojstvima, nesrećama, osobnim tragedijama, bolestima, smrtnim slučajevima i nasilnim djelima (HND, 2009). Niti Zakon o medijima niti Kodeks hrvatskih novinara ne ističu izvještavanje o rodno uvjetovanom nasilju i femicidu kao nešto što zahtjeva poseban senzibilitet kod izvještavanja već se ona podrazumijevaju pod nasilna djela i diskriminaciju.

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova zato je 2019. godine objavila Medijski kodeks s posebnim naglaskom na senzibilno izvještavanje o nasilju nad ženama i femicidu kroz 20 smjernica. Kod izvještavanja o rodno uvjetovanom nasilju mediji su dužni promatrati nasilje prema ženama u kontekstu njegove rodne utemeljenosti. Mediji bi trebali istaknuti da je za nasilje prema ženi uvijek odgovoran nasilnik, a ne sugerirati krivnju žrtve. Također, trebali bi

se referirati na zakonske odredbe i relevantnu statistiku nasilja prema ženama, i rezultate istraživanja. Za komentar bi trebali kontaktirati kompetentne sugovornike/ce koji/e imaju iskustva rada sa žrtvama ili se bave problematikom nasilja prema ženama. Mediji se nikako ne bi trebali služiti pojmovima koji iskrivljuju značenje nasilja (nasilje prema ženama nije samo bračna svađa, ljubavni sukob, pretjerana ljubomora, zabava koja je otišla predaleko i sl.). Mediji su dužni zaštititi identitet žrtve¹ i ne fokusirati se na izgled i ponašanje žrtve² (UPRS, 2019). Trebaju poštivati dostojanstvo žrtve i ne iznositi intimne detalje iz njezine prošlosti te ne opisivati krvave detalje femicida. Nadalje, ne bi trebali iznositi detalje iz prošlosti počinitelja, svjedočanstva osoba koja nisu relevantna za počinjeno nasilje³ te koristiti senzacionalističke izraze za počinitelja i nasilje poput monstrum, koljač, prizor iz pakla, zvjersko silovanje, kuća horora. Nasilje se ne bi trebalo prikazivati nasilje na zabavan, humorističan način. Mediji ne bi smjeli koristiti izraze simpatije prema počinitelju i dovoditi nasilje prema ženama u kontekst ljubavi⁴ (UPRS, 2019).

U izvještavanje se ne bi trebale uključivati nepotvrđene pretpostavke i nagađati o motivima kaznenog djela tijekom istrage; pronalaziti opravdanja za počinjeno nasilje ili femicid te objavljivati spekulacije susjeda, poznanika/ca, članova/ica obitelji koje ne pridonose rasvjetljavanju slučaja. (UPRS, 2019).

Nadalje, mediji bi se trebali informirati o institucijama, organizacijama civilnog društva koje pružaju zaštitu i savjetovanje žrtvama te o mehanizmima zaštite od nasilja. Treba se voditi računa o tome da su tekstovi i oprema teksta (fotografija) u skladu s normama koje se primjenjuju u zaštiti privatnosti i dostojanstva žrtve, kao i najboljeg interesa djeteta. Slučaj

¹ Mediji ne bi trebali objavljivati fotografije, adresu i detalje koji izravno ili neizravno otkrivaju identitet žrtve, njezine djece ili članova obitelji.

² Mediji ne bi trebali isticati ponašanje žrtve kao što je primjerice njezino pijanstvo, način oblačenja, kasni izlazak i slično kako se time u očima čitatelja ne bi opravdalo počinjeno nasilje.

³ Mediji ne bi trebali iznositi svjedočanstva i izjave nestručnih osoba poput učiteljice iz osnovne škole, trenera sportskog kluba i slično jer time ne pridonose rasvjetljavanju slučaja.

⁴ Mediji ne bi trebali koristiti jezik koji iskrivljuje značenje i težinu zločina. Nasilnik nije ljubavnik, njegova žrtva nije ljubavnica, a mjesto nasilja nije njihovo ljubavno gnijezdo.

treba istražiti i objektivno prezentirati provjerene činjenice; objavljivati analitičke tekstove o rodno utemeljenom nasilju te načinima prevencije i suzbijanja nasilja.

Također, mediji bi prilikom izvještavanja trebali koristiti priliku za osvješćavanje o stereotipima i seksizmu koji su u velikoj mjeri utkani u temelje nasilja prema ženama (UPRS, 2019).

3. METODOLOGIJA I UZORAK

Kao metoda istraživanja koristila se analiza sadržaja prema definiciji Vesne Lamze Posavec u priručniku Metode istraživanja u novinarstvu. Lamza Posavec analizu sadržaja definira kao postupak proučavanja i raščlanjivanja nekog pisanog ili slikovnog materijala kojim se nastoje uočiti neke osobine odnosno poruke toga sadržaja. Za ovo istraživanje se koristila kvantitativna analiza sadržaja, sustavni i objektivizirani postupak koji u većoj mjeri udovoljava kriterijima "prave" znanstvene metode (Posavec, 2021). Kao i u slučaju ostalih kvantitativnih metoda, i u slučaju primjene kvantitativne analize sadržaja cilj je utvrditi ne samo postojanje ili nepostojanje određene sadržajne osobine, nego te osobine i kvantitativno izraziti određivanjem njihove zastupljenosti u cijelom analiziranom sadržaju.

U ovom slučaju cilj je utvrditi postojanje ili nepostojanje femicida kao pojma prilikom medijskog izvještavanja te utvrditi postojanje ili nepostojanje senzacionalizma prilikom medijskog izvještavanja o femicidu kao i njihovu zastupljenost u cijelom analiziranom sadržaju (koliko je femicid kao pojam zastupljen prilikom medijskog izvještavanja o ubojstvima žena te u koliko je analiziranih članaka zastupljen senzacionalizam) (Posavec, 2021). Prema uobičajenoj definiciji, kvantitativna analiza sadržaja je objektivizirana metoda koja omogućava da se određene kvalitativne osobine tekstualnog ili vizualnog materijala izraze u kvantitativnim pokazateljima. Na temelju takvog postupka moguće je doći do razmjerno preciznih pokazatelja o udjelu promatranih osobina u cijeloj proučavanoj građi (Posavec, 2021). Pravilnom primjenom kvantitativne metode analize sadržaja moguće je izbjeći impresionističke i paušalne ocjene, kojima je učestalo izložena kvalitativna analiza, a koje nerijetko upućuju na neprecizne i više ili manje nerealne zaključke.

U ovom radu istraživat će se osobine medijskog sadržaja to jest rezultati provedene analize koji bi trebali ukazati na različite osobine i poruke analiziranoga sadržaja koje su predmet proučavanja, u ovom slučaju kako se izvještava o femicidu (Posavec, 2021). Populacija bi bili

svi objavljeni članci u rubrikama crne kronike u razdoblju od 2019. godine do 4. mjeseca 2024. godine dok osnovni skup čine web članci objavljeni u tom periodu na portalima Jutarnji list, Večernji list, 24sata i Index, koji izvještavaju o femicidu. Jedinica analize u ovom istraživanju su web članci. Kao uzorak istraživanja odabrani su članci objavljeni na portalima Jutarnji list, Večernji list, 24sata i Index, koji su 25. ožujka rada bili među najčitanijim portalima u Hrvatskoj prema stranicama za analizu čitanosti Gemius i Dotmetrics (Posavec, 2021).

Vremenski period odabran je od 2019. godine kada je pravobraniteljica za ravnopravnost spolova objavila priručnik za medije za izvještavanje o femicidu do 4. mjeseca 2024. godine kada je u kazneni zakon službeno ušla izmjena zakona prema kojem se definira femicid kao teško ubojstvo ženske osobe. Za uzorak su odabrani članci koji su obuhvaćali konkretne slučajeve za zadane godine. Prema izvještajima Ureda pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, koji su u skladu s podacima Ministarstva unutarnjih poslova, 2019. je ubijeno ukupno 13 žena, 2020. evidentirano je 14 ubojstava žena, 2021. je ubijeno 14 žena, 2022. je ubijeno 13 žena, a 2023. je ubijeno njih 9. Za 2024. godinu još uvijek nisu poznati podaci. S obzirom na vremenski odmak, da nisu svi slučajevi odmah okvalificirani kao ubojstva (uzrok smrti se potvrdio kasnije, ubojstvo je okvalificirano tek kasnije na suđenju ili je osoba preminula kasnije pa se izvorno nije izvještavalo o ubojstvu) nisu analizirani članci za sve slučajeve koji su se datih godina dogodili. Također bilo je primjera slučajeva višestrukog ubojstva. Za uzorak je tako prikupljeno 108 članaka.

Za matricu prema kojoj su članci analizirani koristilo se 20 smjernica za senzibilno izvještavanje o nasilju nad ženama i femicidu, koje je 2019. godine objavila Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova u Medijskom kodeksu 2019. Cilj istraživanja je analizirati pridržavaju li se mediji naputaka o senzibilnom izvještavanju o femicidu, koliko je i na koji način femicid uopće zastupljen kao pojam te koliko je prisutan senzacionalizam kod izvještavanja o femicidu. Istraživačka pitanja su koristi li se femicid kao pojam kod izvještavanja o slučajevima teških ubojstava žena, je li vidljiv u naslovu ili je tek usput spomenut u tekstu i na koji način mediji izvještavaju o femicidu (banaliziraju li ga, koriste li senzacionalizam, i sl.). Također, uz analizirane članke pobliže će se analizirati dva slučaja femicida kao primjeri dobrog i lošeg izvještavanja. Radi se o slučaju Mihaele Berak iz 2023. godine te Vesne Perišić iz 2021. godine. U slučaju Mihaele Berak vidi se kako mediji mogu pozitivno utjecati na rasvjetljavanje slučaja dok je ubojstvo Vesne Perišić primjer teškog

kršenja etičkih smjernica nakon što je HRT emitirao snimku njenog ubojstva. Hipoteze su: mediji rijetko koriste femicid kao pojam kod izvještavanja o teškom ubojstvu žena, a kada koriste femicid kao pojam mediji ga većinom ne koriste vidljivo u naslovu. Mediji kod izvještavanja o femicidu koriste senzacionalističke naslove. Mediji kod izvještavaju o femicidu ne pitaju stručne osobe za mišljenje već o slučaju pitaju one koji za to nisu kvalificirani (susjede, poznanike, kolege i slično).

4. PRIKAZ PODATAKA

Kod analiziranje su pronađeni i pozitivni i negativni primjeri izvještavanja, a izvještavanja su se razlikovala od slučaja do slučaja, ovisno koliko je slučaj bio šokantan ili bizaran. Pokazalo se da se od 108 članaka u 94,4 % njih ne spominje termin femicid, da se 97,2 % članaka ne referira na zakonske odredbe i relevantnu statistiku nasilja prema ženama te rezultate istraživanja kao i da u 96,3 % članaka autor/autorica članka nije kontaktirala za komentar kompetentne sugovornike/ce koji/e imaju iskustva rada sa žrtvama ili se bave problematikom nasilja prema ženama. U cjelokupnoj analizi pronađena su samo 3 članka, koja su se referirala na zakonske odredbe i relevantnu statistiku nasilja prema ženama te rezultate istraživanja i to po jedan na portalima Jutarnji list, Večernji list i 24sata. Rezultati su prikazani u tablici 1.

Referira li se članak na zakonske odredbe i relevantnu statistiku nasilja				
		Da	Ne	Ukupno
24sata		1	25	27
Index		0	27	27
Jutarnji list		1	26	27
Večernji list		1	25	26

Tablica 1. Prikaz podataka za zakonske odredbe i relevantnu statistiku nasilja

Termin femicid koristi se u ukupno šest 6 članaka, po 2 na portalima Jutarnji list, Večernji list i 24sata. Zanimljivo je kako su članci u kojima se spominje femicid objavljeni 2020. godine (2 članka), 2022. godine (2 članka) te 2023. i 2024. godine po 1 članak. Također, u samo četiri analizirana članka autor/autorica članka je kontaktirala za komentar kompetentne sugovornike/ce koji/e imaju iskustva rada sa žrtvama ili se bave problematikom nasilja prema ženama (svaki portal ima po jedan takav članak). Međutim i dalje se u 51,9 % članaka iznose

svjedočanstva osoba koja nisu relevantna za počinjeno nasilje poput susjeda, prijatelja, poznanika, kolega i slično. Najviše takvih svjedočanstava je bilo zastupljeno u Jutarnjem listu (19 članaka) te u 24sata (14 članaka). Rezultati su prikazani u tablici 2.

Iznose svjedočanstva osoba koja nisu relevantna za počinjeno nasilje				
		Da	Ne	Ukupno
24sata		14	13	27
Index		9	18	27
Jutarnji list		19	8	27
Večernji list		9	17	26

Tablica 2. Prikaz podataka o svjedočanstvima

U većini članaka, 59,3 % se ne iznose nepotvrđene pretpostavke i nagađa o motivima ubojstva, ali je i dalje postotak članaka koji ih iznose prilično visok. U 40,7 % analiziranih članaka nagađa se o motivu najčešće kroz razgovore sa susjedima, poznanicima i osobama koje nisu relevantne za slučaj, a uglavnom se iznose pretpostavke kako je u odnosu bilo problema, kako su žrtva i počinitelj svađali, kako je žrtva htjela prekinuti odnos te kako je počinitelj bio problematičan (ranije je bio nasilan, imao je psihičkih problema i slično). Nadalje u 51,4 % analiziranih članaka se ne štiti identitet žrtve. U većini članaka, njih 76,8 % otkrivaju se mjesto ubojstava, koje je u jednom dijelu članka (71,4 % članka) i mjesto gdje žrtva živjela s obzirom na to da se radi o nasilju u obitelji, u 46,4 % članaka se iznosi ime žrtve, a u 25 % inicijali. Rezultati su prikazani u tablici 3.

Što članak otkriva	
Mjesto ubojstva	43 (76,8 %)
Mjesto stanovanja žrtve	40 (71,4 %)
Ime žrtve	26 (46,4 %)
Inicijali žrtve	14 (25 %)
Fotografija žrtve	4 (7,1%)
Žrtvina obitelj	5 (8,9%)
Ime ubojice	5 (8,9%)
Vrijeme sprovida	1 (1,8%)

Tablica 3. Prikaz podataka što članci otkrivaju

Iako bi inicijali trebali služiti za štíćenje identiteta kada je u članku navedena točna adresa gdje se ubojstvo dogodila (što je većini slučajeva mjesto gdje je žrtva živjela) te fotografije mjesta ubojstva lako je otkriti i identitet žrtve. Identitet žrtve najviše su razotkrivali članci na portalu Index (otkriven je u 18 članaka). Iako se u člancima iznose svjedočanstva ljudi o odnosima žrtve i ubojice ili pak samo o žrtvi i/ili ubojici te se ponekad pišu biografski članci o ubojici (tko je ubojica iz... i slično) i žrtvi (ispovijest prijatelja, obitelji i slično) u 84,1 % članaka ne iznose intimni detalji o žrtvinoj prošlosti te se u 70,1% članaka ne iznose detalji o prošlosti ubojice. Također, pozitivno je da se u 73,8 % članaka ne iznose krvavi detalji femicida odnosno da se ne iznose detalji poput primjerice koliko je ozljeda zadobila žrtva i kakve su, u kakvom je stanju pronađeno njeno tijelo i slično. Ipak, takvi se detalji i dalje iznose u 26,4% članaka gdje se navodi u detalj kako je ubojica počinio ubojstvo (npr. uzeo je nož i izbo ju je 70 puta), kakve je ozlijede imala žrtva (npr. bila je izbodena po abdomenu i rukama), u kakvom je stanju pronađeno tijelo (npr. ubio ju je i pokrio plahtom), kako je izgledalo mjesto ubojstva (npr. krv se slijevala niz stepenice), kako se ubojica riješio tijela i slično (npr. zamotao ju je u plahtu i bacio u jamu).

Takva navođenja ne samo da su krajnje senzacionalistička nego mogu biti i traumatizirajuća za obitelj i bliske osobe žrtve te dodatno degradiraju žrtvu. Iako je pozitivno da su takvi članci manje zastupljeni i dalje su prisutni u medijskom prostoru. S druge strane pozitivno je kako se u 84,9 % članaka ne koriste senzacionalistički izrazi za sam zločin (krvavi pir, pokolj, monstroznan čin i slično), u 98,1% članaka se ne koriste senzacionalistički izrazi za samog počinitelja (pomahnitali muškarac, monstrum i slično) te se 93,5 % analiziranih članaka ne koriste pojmovi koji iskrivljuju značenje nasilja (bračna svađa, ljubavni sukob, pretjerana ljubomora, zabava koja je otišla predaleko i sl.). Također, 97,2 % članaka se ne iščitavaju opravdanja za počinjeni femicid (npr. bio je nesretan u braku pa ju je zato ubio, varala ga je i slično), 98,1 % članka ne izražava simpatije prema počinitelju te se u 99,1 % ne stavlja u fokus izgled i ponašanje žrtve (npr. žrtva je varala počinitelja pa ju je zato ubio).

Ipak u naslovima se i dalje koriste takozvani pojačivači emocija (u 52,1 % naslova) koji bi kod čitatelja treba li probuditi još jaču emociju kada idu čitati članak pa se tako koriste izrazi poput tragedija, strava, užar, horor, šok i slični. U 19,9 % članaka u naslove se stavlja opis

ubojstva (primjerice kakve je ozljede imala žrtva, je li vrištala, kako je pronađeno tijelo i slično), a u 27,1 % naslova analiziranih članaka je neutralno.

Većina analiziranih članaka, njih 74,1 % pisano je u formi izvještaja, o jednom je slučaju većinom objavljeno više članaka (u 88 % slučajeva) te je najčešće objavljeno više članak unutar jednog dana (u 87 % slučajeva). O jednom bi se slučaju najčešće izvještavalo tijekom jednog dana (u 81,1 % slučajeva) dok se o nekim slučajevima izvještavalo i danima, tjednima, mjesecima pa čak i godinama kasnije. Iako ti članci nisu ušli u uzorak i nisu analizirani (analizirani su samo prvotni članci koji izvještavaju o zločinu) prilikom prikupljanja uzorka uočen su članci, koji su obilježavali godišnjicu ubojstva (ako se radilo i višestrukom ubojstvu odnosno ubojstvu s više žrtava) te su u nekim slučajevima praćena i suđenja ubojici ili ako su ostali neriješeni istraga).

Ako je o slučaju izvještavano više dana u većini slučajeva su se iznosili novi detalji zločina kako su pristizale informacije. U djelu članaka pisala se biografija ubojice (tko je on, je li već kažnjavan i sl.) i to u 21,9 % analiziranih članaka dok se biografija žrtve (tko je ona, razgovor s roditeljima, prijateljima i sl.) iznosila u 9,4 % analiziranih članaka. I ovdje se vidi kako je u fokusu češće ubojica nego žrtva (ubojica je u fokusu 27,8 % analiziranih članaka, a žrtva u 12 %). Također, dio članaka pratio je kronologiju događaja, iznosio detalje o odnosu žrtve i ubojice, iznosio ispovijesti bivših partnerica, a primijećeni su i članci u kojima se podsjeća na prijašnje slične zločine ili se ubojicu uspoređuje s drugim ubojicama, koji su ubili na sličan način ili zbog sličnog motiva. Jako mali broj članaka (po jedan iz uzorka) bavio se analiziranjem slučaja i problematizirao nasilje nad ženama koje i dovodi do femicida.

5. PRIMJERI DOBROG I LOŠEG NOVINARSKOG IZVJEŠTAVANJA

U medijima bi mogli pronaći pregršt primjera dobrog i lošeg izvještavanja, ali dva slučaja bi se tu posebno mogla izdvojiti. Slučaj ubojstva Mihaele Berak, koja je ubijena 21. rujna prošle godine u Osijeku, pokušao se zataškati, ali zahvaljujući reakciji medija i kasnije javnosti to se nije dogodilo. Jedan od najskandaloznijih slučajeva, kojim su prekršena sva etička načela novinarskog izvještavanja, bio je 2021. godine kada je HRT, kao javni servis, u središnjem Dnevniku prikazao snimku femicida. Radi se o slučaju femicida u Splitu, gdje je Vesnu Perišić (44) ubio bivši partner na sred trgovine. Snimka je emitirana nekoliko sekundi, a isti kadar je ponovljen u prilogu dva puta. Lica prisutnih su zamagljena, ali prikazan je kadar sa ženom koja bespomoćno leži na tlu. Tada je reagirao predsjednik Hrvatskog novinarskog društva Hrvoje Zovko, koji je potez HRT-a strogo osudio.

5.1. Slučaj Mihaele Berak

Mihaelu Berak 20. rujna 2023. godine ubio je, tada policijski službenik, Marko Smažil. U javnost je prvo došla informacija kako je Mihela počinila suicid, a kasnije je policija slučaj okarakterizirala kao blaže kazneno djelo dovođenja u opasnost općeopasnom radnjom ili sredstvom. Objavili su kako ju je Marko Smažil slučajno ubio dok je pokazivao službeni pištolj. Međutim, nakon Mihaelinog ubojstva, Index je objavio screenshotove njezinog dopisivanja sa svojim prijateljicama u kojima je ona pisala da se Smažil ponaša čudno, da je ljubomoran, opsesivan, posesivan te manipulativan, što su za vrijeme istrage potvrdili i svjedoci koji su bili prisutni u nekoliko navrata kada je Smažil imao ispade ljubomore pred Mihaelom. Poruke su kasnije prenijeli i drugi mediji što je probudilo sumnji kako je ubojstvo ipak bilo namjerno.

Zbog pritiska medija i javnosti policija se morala ponovno oglašavati, a Državno odvjetništvo je istog dana kada su iz policije ubojstvo okarakterizirali kao blaže kazneno djelo, dovođenja u opasnost općeopasnom radnjom ili sredstvom, prekvalificirali slučaj u ubojstvo koje je Smažil počinio namjerno. Ipak, i nakon što je DORH podnio kaznenu prijavu protiv Smažila, šef osječke policije Ladislav Bece i dalje je tvrdio da je do nesreće došlo nenamjerno, a također je štitio i policijske službenike za koje je u nekoliko navrata istaknuo da su prilikom izlaska na teren nakon smrti mlade Mihaele učinili sve po protokolu.

Nakon provedene istrage tužiteljstvo je teretilo Smažila da je 20. rujna 2023. oko 22 sata, u Osijeku, u nakani da ubije 21-godišnju Mihaelu Berak, iz službenog pištolja ispalio hitac i pritom joj zadao tešku i po život opasnu tjelesnu ozljedu uslijed koje je žrtva umrla na mjestu događaja. Iako je policija svog službenika prvobitno teretila za teško kazneno djelo protiv opće sigurnosti te dovođenje u opasnost života i imovine, sumnjajući da je neoprezno rukovao službenim naoružanjem, osječko tužiteljstvo je nakon ispitivanja osumnjičenika to prekvalificiralo u kazneno djelo ubojstva i predložilo određivanje istražnog zatvora. Rješenjem načelnika osječko-baranjske policije Smažil je udaljen iz službe, a protiv njega je podnesen zahtjev za pokretanje disciplinskog postupka.

Zbog ubojstva Mihaele Berak građani su organizirani i prosvjedi na kojima su s obitelji, prijateljima i poznanicima tražili ostavku ministra unutarnjih poslova Davora Božinovića i načelnika osječko-baranjske policije Ladislava Becea. To je prvi tako organiziran prosvjed kao reakcija na femicid u Hrvatskoj. Iako nema službene potvrde da su mediji zahvalni za rasvjetljavanje ovog slučaja, možemo pretpostaviti kako bi policija puno lakše zataškala ovaj zločin da nije dobio pozornost medija i javnosti kakvu je. Također, da nisu objavljene poruke u kojima se jasno vidi problematičan odnos žrtve i ubojice iz kojeg se može iščitati kako je ubojica ranije bio nasilan prema žrtvi što je na kraju rezultiralo i ubojstvom. Iako bi mediji trebali štiti identitet žrtve, njenu privatnost i ne isticati njenu prošlost i odnos s ubojicom u ovom je slučaju upravo to doprinijelo da žrtva dobije pravdu, a počinitelj kaznu. Kako što je i ranije navedeno, policija nikada nije priznala svoj propust niti da su imali namjenu zataškati slučaj.

Službene istrage i potvrde o zataškavanju nije bilo, ali se to vrlo lako da zaključiti. Prije objavljivanja poruka počinitelja se teretilo za lakše djelo, a kada su one objavljene vidi se kako je on već bio nasilan prema žrtvi i kako ga se žrtva bojala što je nagnalo na razmišljanje je li sve zaista nesretan slučaj ili je bilo namjere. Također, zbog aktivnog medijskog praćenja mobilizirala se i javnost te su čak organizirani protesti da se ubojici pravedno sudi, a ne da prođe s lakšom kaznom. Objava privatnih poruka u ovom je slučaju bila korisna jer je pomogla u njegovu rasvjetljavanju.

5.2. Slučaj femicida u Splitu

U Splitu je 30. studenoga 2021. godine brutalno ubijena Vesne Perišić (44) i to u trgovini. Kako se slučaj dogodio na javnom mjestu, koje je okruženo nadzornim kamerama, tako je ubojstvo snimljeno. Hrvatska radio televizija, kao javni servis, odlučila je pustiti tu snimku ubojstva, kršeći tako sve odrednice novinarske etike te etike izvještavanja o femicidu. U središnjem Dnevniku HRT-a prikazan je kadar sa ženom koja bespomoćno leži na tlu trgovine, a u istom kadru prikazan je i ubojica Željko Đekić, kojeg su pridržavali zaštitar i prisutni. Na snimci se vidi da se muškarac odjeven u tamnu majicu s kapuljačom na glavi pojavljuje na početku reda s policama na koje je žrtva u tom trenutku. Napadač potom prilazi žrtvi, a vidi se cijelo vrijeme dok ju je ubadao. Snimka je emitirana nekoliko sekundi, a isti kadar ponovljen je u prilogu dva puta.

Ovaj slučaj je izazvao skandal jer se radi o javnom servisu koji bi trebao posebno paziti kako izvještava te u informativnoj emisiji koja je u udarnom terminu. Objavom ovakve snimke ne pridonosi se rasvjetljavanju slučaja, dodatno se traumatizira obitelj žrtve, ali i gledatelje. Objava sporne snimke ničime ne doprinosi javnosti. Slučaj je sam po sebi dovoljno tragičan i s obzirom na okolnosti i način na koji se dogodio, pred toliko svjedoka, nema potrebe dodatno šokirati javnost. Emitiranjem femicida HRT je prekršio Zakon o medijima jer nisu poštovali privatnost, dostojanstvo, ugled i čast žrtve. Također, suprotno kodeksu novinara, prema kojem bi trebali štititi čovjekovu intimu od senzacionalističkog i svakog drugog neopravdanog otkrivanja u javnosti, doprinijeli su sekundarnoj viktimizaciji žrtve, svjedoka ubojstva, kojih je s obzirom na mjesto ubojstva bilo više i obitelji žrtve. Nedolično ponijeli u situaciji koja zahtjeva posebno senzibilno izvještavanje.

Situaciju su osudili drugi mediji, a na ovaj HRT-ov potez reagirao je i predsjednik Hrvatskog novinarskog društva Hrvoje Zovko.

“Draga urednice i uredniče Dnevnika, i svi koji uređuju program na javnom servisu, pustiti kadar u kojem se vidi kako žrtva strašnog ubojstva u Splitu leži bespomoćno na podu, okružena ljudima koji joj žele pomoći, jest krajnje neetičan potez. To se ne radi! To nije smjelo ići van! Skandalozno! Iz principa neću objaviti tu sliku. Netko bi za ovo trebao odgovarati”, napisao je tada Zovko doduše neformalnim putem na objavi na društvenoj mreži. HRT snimku nakon toga nije prikazivao, a nije poznato je li snosio teže posljedice osim javnih opaski. Ostali mediji snimku nisu prenijeli, ali ih ju je dio njih detaljno opisao, što je

također problematično. Nažalost, uobičajeno je kod izvještavanja o ubojstvima da se iznose detalji o tome kako je žrtva ubijena, kako je pronađeno tijelo, kakve je sve rane imala... Ipak, fotografije mjesta ubojstva se izbjegavaju ako se vidi krv ili bilo koji detalj koji bi mogao uznemiriti javnost, a ako se i objavi u pravilu se stavlja upozorenje na uznemirujuć sadržaj što je još jedan propust HRT-a jer takvog upozorenja nije bilo. Snimka ni na koji način nije bila zamučena ili prikriivena već se jasno vidi kako ubojica ubija žrtvu i kako ona umire.

6. ANALIZA I SINTEZA

Istraživanjem se potvrdila hipoteza da mediji rijetko koriste femicid kao pojam kod izvještavanja o teškom ubojstvu žena štoviše on se gotovo uopće ne koristi. Također je potvrđeno kako mediji kod izvještavaju o femicidu ne pitaju stručne osobe za mišljenje već o slučaju pitaju one koji za to nisu kvalificirani (susjede, poznanike, kolege i slično). Također, kada se mediji i pozovu na relevantne statistike o nasilju i pitaju za mišljenje stručnjake ono je često ukomponirano s mišljenjima nestručnih osoba te u konačnici ni ne dolazi do izražaja. Zanimljivo je kako su malobrojni članci u kojima se femicid spominje iz različitih godina, a ima ih i iz 2020. godine što znači da mediji jesu svjesni termina, potrebe da se koristi, ali ga iz nekog razloga biraju ne koristiti prilikom izvještavanja. Pojam femicida također nije vidljiv odmah u naslovu, a najčešće se usputno spominje u samome tekstu.

Iako femicid još uvijek nije zaživio u hrvatskom medijskom prostoru i uočene su brojne negativne prakse prilikom izvještavanja o femicidu ipak ima i pozitivnih. Prisutni su negativne prakse i senzacionalistički diskursi. Nasilje prema ženama ne promatra se u kontekstu njegove rodne utemeljenosti, nije uvijek istaknuto da je za nasilje prema ženi uvijek odgovoran nasilnik iako je pozitivno da članci nisu pisani tako da bi se iz njih mogla iščitati krivnja žrtve. I dalje se rijetko, gotovo nikada, referira na zakonske odredbe i relevantnu statistiku nasilja prema ženama, rezultate istraživanja te se za komentar ne kontaktiraju kompetentne sugovornike/ce koji/e imaju iskustva rada sa žrtvama ili se bave problematikom nasilja prema ženama.

Prilikom iščitavanja članak za analizu primijećeno je kontaktiranje stručnjaka samo u iznimnim slučajevima, kada se dogodilo ubojstvo više osoba, kada je žrtva ubijena nedugo nakon što je prijavila nasilje i slično. Taj je postotak i dalje jako mali te se kako je analiza i

pokazala najčešće se intervjuiraju nestručni ljudi koji nemaju veze sa slučajem poput susjeda i poznanika, koji često iznose vlastite teorije i nagađanja o odnosu žrtve i ubojice te motivu ubojstva kao što i oslikavaju, često neprimjereno ili netočno, karaktere bilo žrtve bilo ubojice. Ovakve špekulacije mogu umanjiti težinu zločina, krivo portretirati prirodu zločina, odnos žrtve i ubojice te stvoriti krivu sliku o žrtvi. U najgorem slučaju ako se o ubojici govori u pozitivnom svjetlu kod djela javnosti mogao bi naići suosjećanje ako ne i opravdanje za ubojstvo koje je počinio.

Pozitivno je što u većini objavljenih članka nisu primijećeni pojmovi koji iskrivljuju značenje nasilja (nasilje prema ženama nije samo bračna svađa, ljubavni sukob, pretjerana ljubomora, zabava koja je otišla predaleko i sl.), ali ih i dalje, iako u malom postotku ima, a u takvim slučajevima piše se o obiteljskoj drami, tragičnoj ljubavi, svađi koja je kulminirala i slično. U člancima je, iako u malom postotku, prisutan narativ volio ju je i nije je mogao pustiti, ostavila ga je pa je pukao i slično. Također, problematično je što se identitet žrtve rijetko štiti. Objavljuju se fotografije s mjesta ubojstva (koje je često i mjesto gdje je žrtva živjela s obzirom na to da se najčešće radi o obiteljskom nasilju), objavljuje se adresa i detalji koji izravno ili neizravno otkrivaju identitet žrtve, njezine djece ili članova obitelji. Također, u jednom dijelu članka, koji je srećom manje zastupljen, objavljujane su i fotografije sa sprovođa žrtve i detalji sa sprovođa.

Iako analiza nije obuhvatila članke, koji izvještavaju o sprovođu žrtve, prilikom prikupljanja uzorka primijećeno ih je nekoliko što je nepotrebno uznemiravanje žrtvine obitelji i u tom se kontekstu može govoriti o posebnom kršenju etičkih smjernica i neosjetljivosti od strane medija. Ono što nije obuhvaćeno analizom, a može istaknuti kao još jedan problem je izvještavanje od strane same policije koja je medijima prvi izvor kod dobivanja informacija te kako službe prve objave adresu zločina, koja se kasnije širi dalje medijima. Pozitivno je pak da se analizirani članci ne fokusiraju na izgled i ponašanje žrtve (njezino pijanstvo, način oblačenja, kasni izlazak i sl.).

Uglavnom se poštuje dostojanstvo žrtve i ne iznose se intimni detalji iz njezine prošlosti te se uglavnom ne opisuju krvavi detalji femicida iako je nažalost ova praksa prisutna tijekom izvještavanja. U slučajevima kada se iznose takvi detalji izvještava se o tome kakve je rane zadobila žrtva (ponekad čak i nalazi obdukcije), kako ju je ubojica ubio (npr. bacio ju je na pod, zadao joj 10 ubodnih rana i onda pobjegao te je ostavio da iskrvari) i u kakvom je stanju

pronađeno tijelo (npr.pronašli su je krvavu na krevetu). Uglavnom se ne iznose detalji iz prošlosti počinitelja, ali i dalje su prisutni biografski članci o ubojici (npr. članci naslovljeni tko je ubojica iz... i u kojem se pišu detalji iz ubojčinog života). I dalje se uglavnom izvještava kroz prizmu svjedočanstva osoba koja nisu relevantna za počinjeno nasilje (učiteljice iz osnovne škole, trenera sportskog kluba i sl.), ali se uglavnom ne koriste senzacionalističke izraze za počinitelja i nasilje poput monstrum, koljač, prizor iz pakla, zvjersko silovanje, kuća horora i sl. Ipak, ovakvi su oblici, iako u manjem postotku, prisutni kod medijskog izvještavanja.

Pozitivno je kako mediji ne prikazuju nasilje na zabavan, humorističan način i ne koriste izraze simpatije prema počinitelju, uglavnom ne dovode nasilje prema ženama u kontekst ljubavi (nasilnik nije ljubavnik, njegova žrtva nije ljubavnica, a mjesto nasilja nije njihovo ljubavno gnijezdo), uglavnom se ne uključuju nepotvrđene pretpostavke i ne nagađa se o motivima kaznenog djela tijekom istrage. Također, ne pronalaze se opravdanja za počinjeno nasilje ili femicid, ali se i dalje često objavljuju spekulacije susjeda, poznanika/ca, članova/ica obitelji koje ne pridonose rasvjetljavanju slučaja.

Pozitivno je što se mediji u manjoj mjeri služe pojmovima koji iskrivljuju značenje nasilja (, ljubavni sukob, pretjerana ljubomora i sl.), ali iako se ne upotrebljavaju često prisutni su i treba ih iskorijeniti jer samo umanjuju težinu nasilja. Identitet žrtve uglavnom se štiti, ali objavljuju se fotografije i adresa mjesta zločina, koji je u slučajevima obiteljskog nasilja i mjesto gdje žrtva stanuje, te se identitet žrtve može lako otkriti. Pozitivno je da se članci najčešće ne fokusiraju se na izgled i ponašanje žrtve, uglavnom se poštuje dostojanstvo žrtve i ne iznose se intimni detalje iz njezine prošlosti. S druge pak strane, često u fokusu članka i nije žrtva već ubojica, a iako se biografski članci o ubojici nisu analizirali prilikom prikupljanja uzorka uočeno je više njih. Analizirani članci često su pisani iz perspektive ubojice, kako je on ubio žrtvu, što je radio prije/ nakon ubojstva i slično što mu nepotrebno daje javni prostor. Nažalost, u jednom djelu članaka se detaljno opisuje kako je žrtva ubijena, u kakvom je stanju pronađeno tijelo i kakve je rane zadobila. Često se te činjenice odmah stavljaju u naslov što je još jedan problem kod izvještavanja.

Mediji uglavnom ne informiraju o institucijama, organizacijama civilnog društva koje pružaju zaštitu i savjetovanje žrtvama te o mehanizmima zaštite od nasilja kako je preporučeno. I dalje se uglavnom ne vodi računa o tome da su tekstovi i oprema teksta (fotografija) u skladu

s normama koje se primjenjuju u zaštiti privatnosti i dostojanstva žrtve, kao i najboljeg interesa djeteta jer se često objavljuju fotografije s mjesta zločina. Rijetko se pišu analitički tekstove o rodno utemeljenom nasilju (u ovoj analizi ih gotovo uopće nije bilo) te načinima prevencije i suzbijanja nasilja. Ne osvještuje se o stereotipima i seksizmu koji su u velikoj mjeri utkani u temelje nasilja prema ženama te ne informira o svim relevantnim zakonodavnim izmjenama i rezultatima istraživanja u zemlji i svijetu vezano za rodno utemeljeno nasilje prema ženama. Rezultati istraživanja uglavnom su u skladu s ostalim ranijim istraživanjima iako su se pokazali i određeni pozitivni trendovi te pomaci prema senzibilnijem izvještavanju o rodno utemeljenom nasilju. Uputa pravobraniteljice, svjesno ili nesvjesno, uglavnom se drže, ali i dalje postoje zabrinjavajuće prakse senzacionalističkog izvještavanja koje ne pomažu u osvještavanju problema nasilja prema ženama te femicida.

Osim kvantitativne analize sadržaja u radu su se posebno analizirala dva slučaja kao primjeri dobrih i loših praksa izvještavanja. Primjera bi se moglo naći pregršt, a izdvojeni su slučaj ubojstva Mihaele Berak, koja je ubijena 21. rujna prošle godine u Osijeku, te Vesne Perišić, koja je ubijena u Splitu 2021.

Slučaj ubojstva Mihaele Berak najbolje pokazuje kakvu moć imaju mediji jer bez pritiska medija i javnosti pitanje je da li bi se ovaj slučaj rasvijetlio, a ubojica kaznio. U svim pravilnicima, kodeksima i uputama za izvještavanje naglašava se objavljivanje podataka i činjenica, koje jesu ili nisu nužne. Poruke između žrtve i njene prijateljice, koje je prvo objavio portal Index, a potom prenijeli i drugi mediji, u svakom bi drugom slučaju bile problematične, ali u ovome možemo zaključiti da su pomogle u njegovom rasvijetljavanju. Nakon što su poruke objavljene pojavila se sumnja kako ubojstvo nije bilo slučajno, kako je policija u početku tvrdila, već da bi mogla postojati namjera. Državno odvjetništvo ubrzo je nakon toga i promijenilo kategorizaciju zločina, koju je izvorno navela policija, iz lakše u težu. Iako nema službene potvrde ni od jedne institucije može se zaključiti da je zahvaljujući medijima i kasnije pritiscima javnosti, žrtva dobila pravdu, a ubojica kaznu. Može se pretpostaviti da bi ovaj zločin u suprotnome puno lakše bio prikriven.

Ovo je jedan od rijetkih primjera gdje je osvjetljavanje odnosa žrtve i počinitelja te kršenje privatnosti žrtve doprinijelo nečemu pozitivnom.

S druge pak strane imamo slučaj femicida u Splitu, koji je vjerojatno jedan od najskandaloznijih primjera kršenja etičkih smjernica i novinarskog kodeksa prilikom izvještavanja o femicidu. HRT je, kao javni servis, u središnjem Dnevniku prikazao snimku femicida. Dakle, na središnjem dnevniku, u udarnom terminu mogli smo jasno vidjeti kako ubojica ubija žrtvu što je nedopustivo. Svi se mediji trebali pridržavati etičkog i senzibilnog izvještavanja, a javni servis pogotovo. U ovom slučaju od prikazivanja snimke nema nikakve koristi za javnost već naprotiv. Također, snimku je mogla vidjeti i obitelj žrtve što donosi samo produbljuvanju traume. Iako drugi mediji nisu objavili snimku neki su je detaljno opisali što je također problematično, a često se događa. U analizi su uočeni brojni članci u kojima se nepotrebno opisuju detalji zločina ili u kakvom je stanju pronađena žrtva što nema nikakvu informativnu svrhu.

Ovakve prakse i obrasci primijećeni su i u ranijim analizama i istraživanjima, a bit će zanimljivo vidjeti u budućnosti hoće li uvođenje novog zakona kojim je definiran femicid kao posebno kazneno djelo doprinijeti senzibilnijem izvještavanju.

7. ZAKLJUČAK

Femicid kao pojam još uvijek nije zaživio u hrvatskom medijskom prostoru, a mediji se uglavnom ne pridržavaju smjernica za senzibilno izvještavanje. Nasilje prema ženama ne ističe se u kontekstu njegove rodne utemeljenosti kao ni da je za nasilje prema ženi uvijek odgovoran nasilnik. Iako mediji direktno ne sugeriraju krivnju žrtve i dalje su prisutne prakse gdje se prenose izjave poznanika, bilo žrtve bilo ubojice, koji mogu ubojicu pokazati u pozitivnijem svjetlu i tako indirektno potaknuti razumijevanje za zločin. Većina članaka ne referira se na zakonske odredbe i relevantnu statistiku nasilja prema ženama. Također, ne prikazuju rezultate istraživanja te za komentar ne kontaktiraju kompetentne sugovornike/ce koji/e imaju iskustva rada sa žrtvama ili se bave problematikom nasilja prema ženama.

Ovdje možemo govoriti i o nedostatku obaveze medija da izvještavaju na navedeni način jer postoje samo upute, kojih se u većoj ili manjoj mjeri drže, ali ne i konkretna zakonska obaveza. Također, potrebna je i temeljita edukacija novinara koji izvještavaju o femicidu i rodno uvjetovanom nasilju općenito. Nadalje, potrebna je češća reakcija nadležnih tijela kod slučajeva u kojima se etičke smjernice grubo krše, a koja je do sada uglavnom izostala.

Pozitivno je da članci u većini slučajeva ne iščitavaju opravdanja za počinjeni femicid te da se ne izražavaju simpatije prema počinitelju i da se u fokus stavlja izgled i ponašanje žrtve. Ipak, i dalje se većinom pišu nagađanja i pretpostavke susjeda i poznanika te osoba koje nisu bitne za sam slučaj dok se izrazito rijetko za izjave zovu stručne osobe, a kada se i zovu primjetno je da se to utopi u pretpostavke nestručnih osoba. Izjave i komentare stručnjaka mogu se primijetiti samo kod slučajeva koji su po svojoj prirodi bili posebno šokantni bilo da je ubijeno više osoba ili da se dogodilo više slučajeva u kraćem roku, ali to i dalje nije ustaljena praksa, a nužna je za razumijevanje rodno uvjetovanog nasilja i njegovih posljedica. Iako se uglavnom štiti identitet žrtve gotovo svaki članak objavljuje točnu lokaciju gdje se ubojstvo dogodilo popraćenu i fotografijama s mjesta zločina, koje je u većini slučajeva i mjesto gdje je žrtva živjela.

Potrebno je nastaviti s edukacijom medijskih djelatnika te poticati konstruktivne članke koji ne iznose nepotrebne detalje i neprovjerene informacije vodeći se izjavama nestručnih osoba, ali potreban je i zakonski okvir. Smjernice koje su dane iako su dobre mediji ih se nažalost nisu dužni pridržavati niti snose posljedice ako ih krše pa ih se većina stoga ni ne drži.

Istraživanje koje se provelo za potrebe ovog rada u skladu je s ranijim istraživanjima, a problem senzibilnijeg izvještavanja primjetan je svugdje u svijetu pa bi se možda njegovo rješenje moglo tražiti i na globalnoj razini. Važnost medija kod stvaranja percepcija o nasilju i senzibiliziranja javnosti sa žrtvama i posljedicama istog je neupitna, a bit će zanimljivo vidjeti u narednim godinama hoće li se s novim kaznenim zakonom situacija poboljšati.

POPIS LITERATURE

- Blažević, Ana (2023). *Tematika femicida u publicističkom diskursu (Doktorska disertacija, Sveučilište u Rijeci*. Filozofski fakultet. Odsjek za engleski jezik i književnost).
- Capecchi, Saveria, and Chiara Gius (2023). *Gender-based Violence Representation in the Italian Media: Reviewing Changes in Public Narrations from Femicide to "Revenge Pornography"*. Italian Journal of Sociology of Education, Italian Journal of Sociology of Education 15/1, 81-100.
- Colagrossi, Marco, Deiana, Claudio, Dragone, Davide, Geraci, Andrea, Giua, Ludovica i Iori, Elisa (2023). *Intimate partner violence and help-seeking: The role of femicide news*. Journal of health economics, 87, 102722.
- Correia, Ariana i Neves, Sofia (2024). *Newspaper headlines and intimate partner femicide in Portugal*. Social Sciences, 13(3), 151.
- Dotmetrics <https://www.dotmetrics.net/> pristup 14. ožujka
- EIGE (European Institute for Gender) (2021) *Equality Defining and identifying femicide: a literature review*.
<https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/defining-and-identifying-femicide-literature-review>
- Gemius <https://e-public.gemius.com/hr/welcome> pristup 14. ožujka
- Gerić, Ana Marija (2022). *Načini izvještavanja o nasilju nad ženama i femicidu na hrvatskim internetskim portalima (Doktorska disertacija, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku)*.
- GREVIO (Grupa stručnjaka Vijeća Europe za djelovanje protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji) (2023) *Osnovno evaluacijsko izvješće GREVIO-a o zakonodavnim i drugim mjerama kojima se provode odredbe Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (Istanbulska konvencija)*
- Hrvatsko novinarsko društvo (2009) *Kodeks časti Hrvatskih novinara*
- Hrvatski sabor (2023) *Zakon o medijima. Narodne novine*
- Hrvatski sabor (2023) *Kazneni zakon. Narodne novine*
- Jara, Valentina Bravo (2023). *"Killing women, making headlines." Lund University Master of Science in International Development and Management*
- Lamza Posavec, Vesna (2006). *Metode istraživanja u novinarstvu*.
- Milković, Ana (2022). *"Nesretna žena": Analiza medijskih članaka o femicidima (Doktorska disertacija, Sveučilište u Zagrebu. Pravni fakultet. Studij socijalnog rada)*.

- Republika Hrvatska, pravobraniteljica za ravnopravnost spolova (2019) *Medijski kodeks Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova*
- Republika Hrvatska, pravobraniteljica za ravnopravnost spolova (2023) *Izješće o radu pravobraniteljice za ravnopravnost spolova 2023*. <https://www.prs.hr/cms/post/1210>
- Schnepf, Julia Christmann, Ursula (2023). “*Domestic Drama,*” “*Love Killing,*” or “*Murder*”: *Does the Framing of Femicides Affect Readers’ Emotional and Cognitive Responses to the Crime?*. *Violence against women*, 10778012231158103.
- Shepherd, Laura (2019). *Handbook on gender and violence*. Edward Elgar Publishing.
- Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske (2014) *Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji*

PRILOZI

Matrica za analizu članka

1. ID članka(npr. JL, 24,VL ...) _____

2. Na kojem je portalu članak objavljen?

- Jutarnji list
- Večernji list
- 24sata
- Index

3. Koji je novinarski format (žanr) članka?

- Vijest
- Izvještaj
- Reportaža
- Analiza
- Komentar/kolumna/ Osvrt
- Uvodnik
- Ostalo

4. Je li o istom slučaju objavljeno više od jednog članka?

- Da
- Ne

5. Je li o istom slučaju objavljeno više od jednog članka unutar jednog dana?

- Da
- Ne

6. Koliko je dugo izvještavano o istom slučaju?

- Jedan dan
- Tjedan dana
- Mjesec dana
- Više od mjesec dana
- Ostalo

7. Ako je o slučaju izvještavano više dana, kako se izvještavalo?

- Iznosili su se novi detalji zločina kako su pristizale informacije
- Pisali su se biografski članci o žrtvi (tko je ona, razgovor s roditeljima, prijateljima i sl.)
- Pisali su se biografski članci o ubojici (tko je on, je li već kažnjavan i sl.)
- Pisala se kronologija događaja
- Ostalo

8. Spominje li se u članku termin femicid?

- Da
- Ne

9. Gdje se spominje?

- U nadnaslovu
- U naslovu
- U tekstu
- I u naslovu i u tekstu

10. Sugerira li članak krivnju žrtve?

- Da
- Ne

11. Referira li se članak na zakonske odredbe i relevantnu statistiku nasilja prema ženama, rezultate istraživanja?

- Da
- Ne

12. Je li autor/ autorica članka kontaktirala za komentar kompetentne sugovornike/ce koji/e imaju iskustva rada sa žrtvama ili se bave problematikom nasilja prema ženama?

- Da
- Ne

13. Služi li se članak pojmovima koji iskrivljuju značenje nasilja (bračna svađa, ljubavni sukob, pretjerana ljubomora, zabava koja je otišla predaleko i sl.)?

- Da
- Ne

14. Ako da, kojima?

- Bračna svađa
- Ljubavni sukob
- Obiteljska drama
- Ostalo

15. Štiti li se u članku identitet žrtve?

- Da
- Ne

16. Ako ne, što se u članku otkriva?

- Ime žrtve
- Inicijali žrtve
- Fotografija žrtve
- Mjesto ubojstva
- Mjesto gdje je živjela žrtva
- Identitet žrtvine obitelji
- Ostalo

17. Fokusira li se članak na izgled i ponašanje žrtve?

- Da
- Ne

18. Iznosi li članak intimne detalje iz žrtvine prošlosti?

- Da
- Ne

19. Opisuju li se krvavi detalji femicida?

- Da
- Ne

20. Iznose li se u članku detalji iz prošlosti počinitelja?

- Da
- Ne

21. Iznose li se u članku svjedočanstva osoba koja nisu relevantna za počinjeno nasilje (učiteljice iz osnovne škole, trenera sportskog kluba i sl.)?

- Da
- Ne

22. Koriste li se u članku senzacionalistički izrazi za počinitelja

- Da
- Ne

23. Ako da, koji?

- Monstrum
- Koljač
- Rastrojeni
- Pomahnitali
- Ostalo

24. Koriste li se u članku senzacionalistički izrazi za sam zločin?

- Da
- Ne

25. Ako da, koji?

- Prizor iz pakla
- Kuća horora/strave
- Tragedija
- Strava
- Užas
- Šok
- Ostalo

26. Koriste li se u članku izrazi simpatije prema počinitelju?

- Da
- Ne

27. Uključuje li članak nepotvrđene pretpostavke i nagađa o motivima ubojstva?

- Da
- Ne

28. Ako da što se navodi?

- Spominju se problemi u odnosu
- Spominje se moguća afera
- Spominje se prekid odnosa
- Spominje se ljubomora
- Ostalo

29. Pronalaze li se opravdanja za počinjeni femicid?

- Da
- Ne

30. Kako se u naslovu opisuje ubojstvo?

- Tragedija
- Strava
- Užas
- Šok
- Ostalo

31. Tko je u fokusu članka?

- Žrtva
- Ubojica
- Obitelj žrtve
- Prijatelji i poznanici
- Susjedi
- Ostalo

SAŽETAK

FEMICID U HRVATSKOM MEDIJSKOM PROSTORU:

ANALIZA PORTALA JUTARNJI.HR, VECERNJI.HR, 24SATA I INDEX.HR

Iako nije potpuno nov pojam femicid se još uvijek nije ustalio u hrvatskom jeziku te ga tek od nedavno možemo češće čuti u medijskom prostoru. Nasilje prema ženama je rodno utemeljeno nasilje što znači da u neproporcionalnom postotku pogađa žene ili da je usmjereno prema ženi samo zbog toga što je žena. Istraživačka pitanja su bila koristi li se femicid kao pojam kod izvještavanja o slučajevima teških ubojstava žena, je li vidljiv u naslovu ili je tek usput spomenut u tekstu i na koji način mediji izvještavaju o femicidu (banaliziraju li ga, koriste li senzacionalizam, i sl.). Hipoteze su: mediji rijetko koriste femicid kao pojam kod izvještavanja o teškom ubojstvu žena, a kada koriste femicid kao pojam mediji ga većinom ne koriste vidljivo u naslovu. Analiza je pokazala kako femicid kao pojam još uvijek nije zaživio u medijskom prostoru te su prisutne negativne prakse i senzacionalistički diskursi. Nasilje prema ženama ne promatra se u kontekstu njegove rodne utemeljenosti i nije uvijek istaknuto da je za nasilje prema ženi uvijek odgovoran nasilnik. Analiza je pokazala i neke pozitivne prakse pa se tako u većini objavljenih članka nisu primijećeni pojmovi koji iskrivljuju značenje nasilja. U radu su i pobliže analizirana dva slučaja femicida kao primjeri dobrog i lošeg izvještavanja. Slučaj ubojstva Mihaele Berak, koja je ubijena 21. rujna prošle godine u Osijeku, pokušao se zataškati, ali zahvaljujući reakciji medija i kasnije javnosti to se nije dogodilo. Jedan od najskandaloznijih slučajeva, kojim su prekršena sva etička načela novinarskog izvještavanja, bio je 2021. godine kada je HRT, kao javni servis, u središnjem Dnevniku prikazao snimku femicida. Radi se o slučaju femicida u Splitu, gdje je ženu ubio bivši partner na sred trgovine. Snimka je emitirana nekoliko sekundi, a isti kadar je ponovljen u prilogu dva puta.

Ključne riječi: femicid, ubojstvo, izvještavanje

ABSTRACT

FEMICIDE IN THE CROATIAN MEDIA SPACE:

ANALYSIS OF JUTARNJI.HR, VECERNJI.HR, 24SATA I INDEX.HR

Although it is not a completely new term, femicide has not yet become established in the Croatian language, and it is only recently that we can hear it more often in the media. Violence against women is gender-based violence, which means that it affects women in a disproportionate percentage or that it is directed at a woman simply because she is a woman. The research questions were whether femicide is used as a term when reporting on cases of serious murders of women, whether it is visible in the title or only incidentally mentioned in the text, and in what way the media reports on femicide (do they trivialize it, do they use sensationalism, etc.). The hypotheses are: the media rarely use femicide as a term when reporting on the serious murder of women, and when they do use femicide as a term, the media usually do not use it visibly in the headline. The analysis showed that femicide as a term has not yet taken root in the media space, and negative practices and sensationalist discourses are present. Violence against women is not seen in the context of its gender basis and it is not always pointed out that the perpetrator is always responsible for violence against women. The analysis also showed some positive practices, so terms that distort the meaning of violence were not noticed in the majority of published articles. The paper also analyzes two cases of femicide as examples of good and bad reporting. The case of the murder of Mihaela Berak, who was killed on September 21 last year in Osijek, was tried to be covered up, but thanks to the reaction of the media and later the public, this did not happen. One of the most scandalous cases, in which all ethical principles of journalistic reporting were violated, was in 2021 when HRT, as a public broadcaster, showed footage of femicide in the central Dnevnik. It is a case of femicide in Split, where a woman was killed by her ex-partner in the middle of a store. The recording was broadcast for a few seconds, and the same frame was repeated twice in the attachment.

Key words: femicide, murder, reporting